Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Datum	15 juni 2023	Eigenaar
Uw kenmerk		
Ons kenmerk/ID	2EJCAZJQFAEY-1876227148-691	
Bijlage(n)		
Onderwerp	Afspraken over woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	

Postadres
Postbus 2038
3500 GA Utrecht

www.prorail.nl

Geachte heer

In deze brief reageren we op de vraag van uw ministerie aan ProRail om een reactie op de voor het spoor relevante afspraken over woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur. ProRail draagt graag bij aan het mogelijk maken van duurzaam vervoer. Het spoor en de stations spelen een belangrijke rol bij de bereikbaarheid van Nederland en de ontsluiting van deze nieuwe woningbouwprojecten.

De afgelopen maanden deelden wij met uw ministerie de scans op de uitvoerbaarheid van de eerste en tweede tranche afspraken over woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur. Hieronder vindt u, zoals ook beschreven in onze scans op de uitvoerbaarheid, een aantal belangrijke noties die ProRail meegeeft als het gaat om de woningbouwopgave, de impact daarvan op het spoor en stations en wat er nodig is om het spoor en stations op de bouw van honderdduizenden nieuwe woningen voor te bereiden. Vervolgens gaan we in op de maakbaarheid van de afspraken over woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur in het bijzonder. ProRail heeft uw ministerie laten weten dat ProRail de eerste en tweede tranche van deze afspraken onder voorwaarden uitvoerbaar acht.

Algemeen
Het kabinet heeft de ambitie om honderdduizenden nieuwe woningen te realiseren. Met goede spoorverbindingen maken we woningbouw mogelijk in het hele land en zorgen we dat nieuwe woningen en wijken goed bereikbaar zijn. De locatiekeuze van de woningen heeft onder andere effect op het mobiliteitsgedrag in ons land. Lessen uit het verleden leren dat nieuwe woningen goed en duurzaam ontsloten moeten worden. Het realiseren van de woningbouwopgave en het blijvend stimuleren van duurzaam vervoer/reizen moet en kan wat ProRail betreft hand in hand gaan. Het komende decennium kan het spoornetwerk in stappen worden uitgebreid en verbeterd zodat de nieuwe woongebieden ook door het spoor kunnen worden ontsloten en zorgvuldige afwegingen gemaakt kunnen worden voor het groeiende goederen- en internationaal vervoer.

In onze reactie op het coalitieakkoord van kabinet Rutte IV[1] heeft ProRail al een aantal onderwerpen belicht die van belang zijn voor de maakbaarheid van de ambities van het kabinet. ProRail is blij met de financiële middelen die het kabinet, onder andere vanuit het

[1] Brief met kenmerk: VT20170018-1546735203-2868, d.d. 2 mei 2022

Mobiliteitsfonds, beschikbaar heeft gesteld voor duurzaam openbaar vervoer in Nederland. Tegelijkertijd is het niet mogelijk om met de huidige middelen alle ambities waar te maken. Juist daarom moeten er, gezamenlijk met uw ministerie, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en andere relevante partijen, keuzes gemaakt worden. Ook is ProRail zich bewust van het feit dat de stikstofuitspraak door de Raad van State op 1 november jl. extra uitdagingen met zich meebrengt om de ambities van zowel het Rijk als ProRail te verwezenlijken. De impact hiervan op specifieke projecten op en rond het spoor wordt momenteel nader onderzocht.

ProRail vindt onderstaande punten van groot belang voor de ontwikkeling van het spoor in relatie tot de woningbouwopgave:

1. Robuuste Basis: Het Nederlandse spoor is zoals bekend één van de drukst bereden ter wereld en loopt in de huidige tijd tegen zijn grenzen aan. Daarbij geldt dat het woningtekort in de gehele Randstad - en daarbuiten – aandacht behoeft om aan de opgaves te blijven voldoen. Het is daarom noodzakelijk om voor de duurzame ontsluiting van *alle* nieuw te bouwen woningen de Robuuste Basis op orde te brengen en daarnaast eerder gemaakte afspraken uit te voeren. Het gaat dan o.a. om het afbouwen van Zuidasdok inclusief het derde perron met 5e en 6e spoor plus het realiseren van PHS Alkmaar – Amsterdam om de capaciteit op het spoor te vergroten en het aantal Intercity's en internationale treinen te laten groeien. Als onderdeel van de Robuuste Basis moet ProRail komende jaren ook investeren in de basisfunctionaliteit van het spoorsysteem om te blijven voldoen aan (nieuwe) regelgeving en de Europese Technische Specificaties voor Interoperabiliteit (TSI's).

2. *Spoorveiligheid:* Uw ministerie en ProRail hebben de laatste jaren gezamenlijk geïnvesteerd in de veiligheid op en om het spoor. Meer woningbouw in de buurt van spoorse gebieden vereist dat er extra aandacht is voor het aanpakken en veiliger maken van overwegen en doorgaand spoor. Daarnaast ontstaat er door meer woningbouw in de directe omgeving van stations – het zogenoemde Bouwen Boven, Onder en Naast Sporen (BONS) – een grotere mobiliteit aan weerszijde van stations. Ongeacht, of de bewoners gebruik maken van het spoor als treinpassagier. Dit vergt nadere aandacht bij alle actoren om de stations, het spoor, en de directe omgeving veilig te houden.

3. *Locaties en timing van woningbouw:* De realisatie van woningbouw kent een kortere tijdlijn dan de realisatie van nieuwe spoortrajecten en stations. Daarom verzoekt ProRail uw ministerie om het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties daarover te adviseren. Het advies is om voor de woningen die voor 2030 mogelijk nog toegevoegd worden door een verschuiving in de productieplanning van het aantal woningen, de beleidslijn aan te houden om zoveel mogelijk te realiseren bij de stations en trajecten waar dan nog geen capaciteitsknelpunten zijn. Als dat niet meer kan, dan is het advies om de woningbouwlocaties te verbinden met de Robuuste Basis van het Toekomstbeeld OV 2040. Als die locaties ook volledig benut zijn, dan kunnen ook woningbouwlocaties op korte afstand tot de stations aangewezen worden, zolang die gecombineerd worden met: een lage parkeernorm, een goede loop- en fietsbereikbaarheid en goede bus-, tram-, metroverbindingen.

4. Leefomgeving: Het spoor draagt bij aan het ontsluiten van nieuwe woongebieden. BONS, zoals genoemd bij punt 2, zorgt ervoor dat er steeds meer mensen rondom stations en het spoor wonen. Tegelijkertijd kunnen (nieuwe) bewoners die in de buurt van het spoor (gaan) wonen hinder ondervinden, zoals vanwege trillingen en geluid. Daarbij moet rekening worden gehouden met externe veiligheid, conform Basisnet. De hinder moet zoveel mogelijk voorkomen worden en daarvoor zijn investeringen in o.a. geluidsschermen en geluids- en trillingsbeperkende maatregelen nodig. ProRail ziet het als een gezamenlijke taak van het Rijk en ProRail om de bestaande overlast en effecten van de groei van het verkeer zo veel mogelijk te beperken. Voor nieuwbouwwoningen vraagt ProRail aandacht bij gemeenten, woningbouwaannemers en projectontwikkelaars om ProRail vroegtijdig te betrekken bij de planontwikkelingen. En roept ProRail de partijen op om integraal naar stationsomgevingen te

kijken waarbij woningbouw en mobiliteit goed op elkaar aansluiten. Daarnaast is het voor ProRail van belang dat we als samenwerkende partners voorkomen dat er woningen te dicht bij het spoor worden gebouwd en wanneer dit wel gebeurt huizen beter bestand zijn tegen trillingen en geluid.

5. *Spoorgoederenvervoer*. Naast de groeiende behoefte aan reizigersvervoer ligt er de opdracht om een *modal shift* te bereiken als het gaat om (internationaal) spoorgoederenvervoer. Een beladen goederentrein vervangt immers ruim 56 vrachtwagens op de weg en zorgt voor minder emissies. ProRail moet er in de capaciteitsverdeling voor zorgen dat ook voor de spoorgoederenvervoerder en hun verladers voldoende treinpaden beschikbaar blijven zodat het vervoer van goederen per spoor verder kan groeien. Daarnaast is de uitbreiding van de infrastructuur voor spoorgoederenvervoer belangrijk omdat dit, naast het belang voor spoorgoederenvervoer, de groei van reizigersverkeer op het bestaande spoor kan waarborgen. Tot slot moet de impact van die groei van het goederenvervoer voor de directe omgeving van het spoor beperkt blijven en zijn er o.a. maatregelen nodig om geluids- en trillingshinder zoveel mogelijk te voorkomen, zie hierboven.

6. *Maakbaarheid*: In het algemeen maken schaarste, prijsstijgingen, personeelstekorten en de oplopende inflatie de daadwerkelijke uitvoering van de spoorse werkzaamheden onzeker. Dat is al maanden merkbaar en de vooruitzichten zijn dat dat voorlopig aanhoudt. ProRail ziet daarnaast toenemende risico's in de maakbaarheid van het totale werkpakket. Voor de korte termijn, tot aan 2025, is er schaarste op het gebied van middelen en capaciteit. De afweging zal dus per project gemaakt moeten worden of dit nog passend is binnen het totale projectenportfolio. Ook zijn extra werkzaamheden o.a. vanwege de inpasbaarheid in het overvolle werkpakket nauwelijks mogelijk.

Uitvoerbaarheid afspraken over woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur
In aanvulling op bovenstaande algemene punten over de maakbaarheid voorziet ProRail voor de afspraken over woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur waarvan de scope geheel duidelijk is geen problemen in de uitvoerbaarheid. Voor een deel van deze afspraken is echter de scope nog niet geheel duidelijk. Daarover moet eerst meer duidelijkheid komen. Vervolgens kan de maakbaarheid hiervan in het totale projectenportfolio bezien worden. Dit geldt ook voor de projecten die betrekking hebben op het raakvlak tussen stations en haar omgeving. Hierbij is het voor ProRail van belang dat er duidelijkheid komt over welke rol ProRail heeft bij de nadere uitwerking en uitvoering per afspraak. Daarnaast is het voor de uitvoerbaarheid noodzakelijk dat de aanvragen door gemeenten zo snel mogelijk bij ProRail binnenkomen. Zo moet er voor derdenwerken rekening gehouden worden met een doorlooptijd van meerdere jaren, circa drie tot vier jaar. Het spreiden en prioriteren van projecten helpt, maar is pas mogelijk wanneer ProRail inzicht heeft in de volledige scope van alle afspraken en de rol die ProRail heeft binnen de afspraken.

Tenslotte
ProRail waardeert uw vraag over de uitvoerbaarheid van de afspraken over woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur. Daarmee wordt een mooie verbinding gelegd tussen beleid en uitvoering en biedt ProRail meer inzicht in de maakbaarheid van de gemaakte afspraken. Zoals hierboven geschetst is op korte termijn een verdere verdieping van de (scope van de) afspraken noodzakelijk om tot een exacter beeld van de uitvoerbaarheid per afspraak te komen.

ProRail blijft graag met uw ministerie en de regio's in gesprek over de projecten en de Robuuste Basis, die nodig is voor de woningbouwopgave van de komende 10 jaar. Ook bij de bredere gesprekken over de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de ontsluiting van (toekomstige) woningbouw blijft ProRail graag actief betrokken.